

Fotoğraf: www.ereglıhaberleri.com

EMEĞİMİZ BİZİMDİR

EMEĞEK VE RİSK

**EMEĞİMİZ
BİZİMDİR**

**Meslek
Hastalıkları**

**TOZ - ASTİM
ALERJİ**

TÜRKİYE TEKSTİL SEKTÖRÜNDE İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ

MART 2025

**Temiz
Giysi
Kampanyası**

Adil ve sürdürülebilir bir tekstil sektörü için

KÜNYE

YAZAR

Ayşe Özçelik

ARAŞTIRMACILAR

Damla Uçak, Ömer Aksoy, Pelin İpek Boyacı, Halime Sancak,
Funda Bakış, Ayşe Özçelik, Gizem Yücelen

TASARIM

Ceren Bettemir

REDAKSİYON

Nihal Petek Boyacı

GENEL KOORDİNASYON

Bego Demir

TEMİZ GİYSİ KAMPANYASI İLE İLETİŞİM

info@temizgiysi.org

YAYINLANMA TARİHİ:

Mart, 2025

Avrupa Birliği tarafından
ortak finanse edilmektedir

Bu yayın Avrupa Birliği tarafından ortak finanse edilmiştir.

İçeriği tamamen Temiz Giysi Kampanyası'na aittir ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmaz.

İÇERİK

GİRİŞ	1
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE KAPSAMI	1
TEKSTİL SEKTÖRÜNDE İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ RİSKLERİ	2
TÜRKİYE'DE İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ UYGULAMALARININ HUKUKİ ÇERÇEVESİ	4
ARAŞTIRMA BULGULARI	6
SONUÇ VE ÖNERİLER	12
KAYNAKLAR	13

GİRİŞ

Türkiye'nin en fazla istihdam yaratan alanlarından biri olan tekstil sektörü, işçi sağlığı ve iş güvenliği (İSG) açısından risk taşıyan alanlardan biridir. Sektördeki işletmelerin **%75**'inde İSG çalışmalarının **yetersiz** veya kısmen yeterli bulunması, bu durumun vahametini gözler önüne sermektedir.¹

Küçük ve orta ölçekli işletmelerde kişisel koruyucu ekipman eksikliği, makine koruyucularının olmaması ve düşük güvenlik önlemleri gibi sorunlar, iş kazalarının başlıca nedenleri arasında yer almaktadır. Ayrıca sektördeki kayıtdışı istihdam oranının yüksek olması, İSG ile ilgili risklerin tespit edilmesini daha da zorlaştırmaktadır.

Tekstil sektörünün işçi sağlığı açısından en belirgin tehlikeleri arasında, tozlardan kaynaklanan (*bissinozis* ve *silikozis* gibi) meslek hastalıkları, tehlikeli kimyasallara maruz kalma, ergonomik olmayan çalışma koşulları ve aşırı gürültü yer almaktadır. Benzer şekilde, kot ağartmada kumlama yerine kullanılan potasyum permanganat veya hipo gibi kimyasal aşındırıcılar, işçiler üzerinde ciddi sağlık riskleri yaratmaktadır.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) verilerine göre, dünya genelinde her yıl yaklaşık üç milyon işçi iş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle hayatını kaybetmektedir ve ölümlerin çoğu meslek hastalıklarından kaynaklanmaktadır.²

Türkiye'de İSG mevzuatının tarihi, 2003 yılında yürürlüğe giren 4857 sayılı İş Kanunu ile başlamış olsa da kapsamlı düzenlemeler ancak 2012 yılında çıkarılan 6331 Sayılı *İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu* ile hayata geçirilmiştir. Mevzuatın varlığına rağmen, uygulama eksiklikleri ve işverenlerin sorumluluklarını yerine getirmemesi, sektördeki tehlikelerin ortadan kaldırılmasını engellemektedir.

Bu rapor, Türkiye tekstil sektöründe işçi sağlığı ve iş güvenliği alanındaki mevcut durumu ortaya koymayı, karşılaşılan temel riskleri ve tehlikeleri detaylandırmayı ve bu sorunların çözümünü için öneriler sunmayı amaçlamaktadır.

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Araştırmanın bulguları, İstanbul'un Bağcılar, Güneşli, Mahmutbey ve Güngören semtlerinin yanı sıra Malatya, Batman ve Şanlıurfa'da çalışan toplam 296 tekstil işçisiyle yapılan kapsamlı bir alan araştırmasına dayanmaktadır.

Araştırma, 2024 yılı Haziran-Ekim ayları arasında gerçekleştirilmiş olup, 171 erkek ile 125 kadın işçiyle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. İşçilere araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş ve verilerin anonim olarak *Kişisel Verileri Koruma Kurumu* (KVKK) kurallarına uygun şekilde işleneceği kendilerine açıklanmıştır. Görüşmelere katılmak isteyen işçilerden sözlü onay alınmıştır.

Sektörün mevcut koşullarını daha iyi anlamak ve işçilere bağımsız erişimi kolaylaştırmak amacıyla iki farklı yöntem kullanılmıştır. Görüşmelerin yarısı, işçi ağlarına ulaşmanın etkin bir yolu olarak "kartopu metodu" ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmacılar tekstil fabrikalarının bulunduğu bölgelere giderek, yemek molalarında veya iş çıkışında rastgele bir şekilde işçilere ulaşarak sorular yöneltmişlerdir. Görüşmelerin diğer yarısı ise markaların tedarik zincirini paylaştığı listeden *Tier 1* fabrikaları hedef seçilerek yapılmıştır.

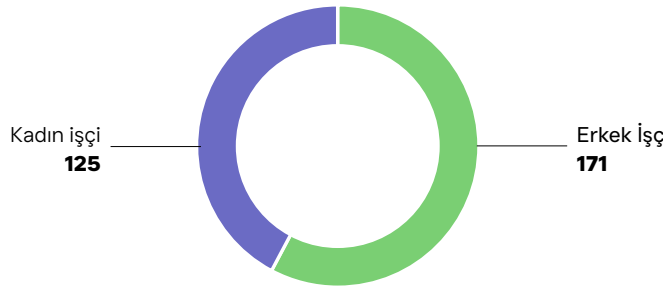
296

Toplam Görüşülen İşçi Sayısı

6331

Sayıllı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu 2012 yılında çıkarılmıştır

KADIN-ERKEK İŞÇİ ORANI

İSTANBUL
(Bağcılar, Güneşli, Mahmutbey ve Güngören)

MALATYA

BATMAN

ŞANLIURFA

TEKSTİL SEKTÖRÜNDE İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ RİSKLERİ

Fotoğraf: www.emekvegul.com

Tekstil sektöründe işçi sağlığı ve iş güvenliği açısından karşılaşılan riskler oldukça çeşitli olup hem iş kazalarına hem de meslek hastalıklarına neden olabilmektedir.

GÜRÜLTÜ

Büküm makineleri, dokuma tezgâhları ve diğer üretim ekipmanları, çalışanların işitme sağlığını tehdit edecek şekilde yüksek düzeyde gürültü üretmektedir. Uzun süreli gürültü maruziyeti işitme kaybı, kulak çınlaması, baş dönmesi ve psikolojik sorunlara yol açabilir.⁴ Bir çalışanın gürültü maruziyeti 87 desibeli aşmamalıdır.⁵ Ancak dokuma ve iplik makinelerinden kaynaklanan gürültü seviyeleri çoğunlukla 90 desibeli aşmakta ve bu durum işçilerin sağlığı üzerinde uzun vadeli zararlar doğurmaktadır.

TOZ MARUZİYETİNDEN KAYNAKLANAN RİSKLER:

Tekstil sektöründe kullanılan doğal lifler (pamuk, keten, yün, ipek vb.) elyaf işleme süreçlerinde yoğun miktarda toz üretir. Bu tozlar, çalışanlarda "pamuk hastalığı" olarak da bilinen *bissinosis* hastalığına neden olabilir.⁶ Özellikle, yetersiz havalandırma sistemlerine sahip atölyelerde bu risk daha da artmaktadır. Bilhassa kot kuşlamada kullanılan silika tozuna maruz kalma, ölümcül sonuçlara varabilen *silikozis* adı verilen bir akciğer hastalığına neden olmaktadır. Onlarca kot kuşlama işçisi *silikozis* hastalığına yakalanıp hayatını kaybetmiştir. 2008 yılında kot kuşlama işinde çalışan işçilerin sağlık sorunlarına dikkat çekmek amacıyla kurulan Kot Kuşlama İşçileri Dayanışma Komitesi, farkındalık yaratmak adına yoğun bir kampanya süreci başlatmıştır. Bu mücadelenin sonucunda, 2009 yılında Sağlık Bakanlığı kot kuşlamayı yasaklamış ve 2010 yılında *silikozis* hastalığı Hıfzıssıhha grubuna dahil edilerek tedavisi ücretsiz hâle getirilmiştir. 2011'de ise, 6111 sayılı torba kanuna eklenen iki maddeyle *silikozis* hastalarına emeklilik hakkı tanınmıştır.⁷ Kot kuşlama tekniğinin yasaklanmasının ardından, ağartma işlemi potasyum permanganat adı verilen tehlikeli bir kimyasalla yapılmaya başlanmıştır. Bu kimyasal da işçi sağlığı ve çevre üzerinde ciddi zararlar oluşturmaktadır.⁸

Tekstil sektöründe işçi sağlığı ve iş güvenliği açısından karşılaşılan riskler oldukça çeşitli olup hem iş kazalarına hem de meslek hastalıklarına neden olabilmektedir. Bu riskler, sektörün doğası gereği kullanılan hammaddelerden, üretim süreçlerinden, makine ya da ekipmanlardan ve çalışma ortamından kaynaklanmaktadır. ILO ve Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 'nün tanımına göre işçi sağlığı ve iş güvenliği, "çalışanların fiziksel, ruhsal ve sosyal iyilik hallerini en üst düzeye çıkarmayı, sağlıklarına gelebilecek zararları önlemeyi ve güvenli bir çalışma ortamı sağlamayı amaçlayan bir dizi düzenlemeyi" içerir.³ Ancak tekstil sektöründeki mevcut koşullar, bu standartların uygulanmasında ciddi eksikliklere işaret etmektedir. Karşılaşılan başlıca riskler şu şekildedir:

TEHLİKELİ KİMYASALLAR:

Tekstil üretim süreçlerinde, özellikle terbiye ve ağartma işlemlerinde kullanılan kimyasal maddeler (boyalar, formaldehit, amonyak, fosforik asit, ağır metaller, karbonat, hidrojen peroksit ve potasyum permanganat vb.) işçilerin sağlığını ciddi şekilde tehdit etmektedir. Bu kimyasallar solunum yoluyla, cilt temasıyla veya göz yoluyla vücuda girerek alerji, zehirlenme, deri hastalıkları, akciğer kanseri ve diğer ciddi sağlık sorunlarına neden olabilir.⁹

YANGIN RİSKİ:

Tekstil sektöründe kullanılan elyaflar kolayca tutuşabilen malzemelerdir ve elyaf depoları, hallaç daireleri gibi alanlarda yangın riski son derece yüksektir. Yetersiz yangın güvenliği önlemleri, işçilerin hayatını tehdit eden ciddi kazalara yol açabilmektedir.

Bu durumun en çarpıcı örneklerinden biri, Pakistan'da bulunan *Ali Enterprises* fabrikasında yaşanmıştır. 11 Eylül 2012'de çıkan yangında 250'den fazla işçi hayatını kaybetmiş, 55'ten fazla işçi ise ciddi şekilde yaralanmıştır. Yangın sırasında, çıkış kapılarının kilitli olması nedeniyle birçok işçi içeride mahsur kalmıştır. Bu olay, tekstil sektöründe işçi güvenliği ve fabrikaların denetimi konularında küresel bir farkındalık yaratmış ve *Ali Enterprises* yangını, tekstil sektörünün en ölümcül fabrika yangını olarak kayıtlara geçmiştir.¹¹ 2015 yılında Gaziantep'te ise bir tekstil atölyesinde meydana gelen yangında Suriyeli 2 göçmen işçi hayatını kaybetmiş, 5 işçi ağır yaralanmıştır. Atölyede uygun yangın çıkışlarının bulunmaması ve yangın güvenliği standartlarının ihmal edilmesi, işçilerin alevlerden kaçmasını imkânsız hale getirmiştir. Bazı işçiler itfaiyenin açtığı brandaya atlayarak kurtulabilmiştir.¹²

İŞ EKİPMANLARI VE HAREKETLİ PARÇALARDAN KAYNAKLI RİSKLER:

Tekstil makinelerinin hareketli parçaları; uzuv kayıpları, ezilmeler ve kırılmalar gibi ciddi kazalara neden olabilir. Güvenlik önlemlerinin yetersiz olduğu durumlarda bu tür kazalar daha sık yaşanmaktadır.¹³

ÇALIŞMA POZİSYONU KAYNAKLI RİSKLER:

Tekstil işçileri genellikle uzun süre ayakta durmak, tekrarlayan hareketleri yapmak ve sağlıksız pozisyonlarda çalışmak zorunda kalmaktadır. Bu durum kas-iskelet sistemi rahatsızlıklarına (bel, boyun, sırt ağrıları vb.) neden olabilmektedir. Vücudun aşırı zorlanması sonucunda, kas ve kemikleri birbirine bağlayan tendonlarda yanma, ağrı, şişkinlik, dokunmaya karşı hassasiyet ve hareket kabiliyetinde azalma gibi belirtiler görülebilir. Özellikle ütü, kalite kontrol ve paketleme gibi bölümlerde çalışan işçiler, uzun süre ayakta çalışmaları nedeniyle bu tür rahatsızlıklarla daha sık karşılaşmaktadır.¹⁴

TERMAL KONFOR VE AYDINLATMA:

Bazı tekstil üretim alanlarında gerekli sıcaklık ve nem koşullarının sağlanmaması, işçilerin sağlığını olumsuz etkileyebilir. Ayrıca, yetersiz aydınlatma, çalışanların göz sağlığını tehdit etmekle birlikte iş kazalarına da sebep olabilir.¹⁵

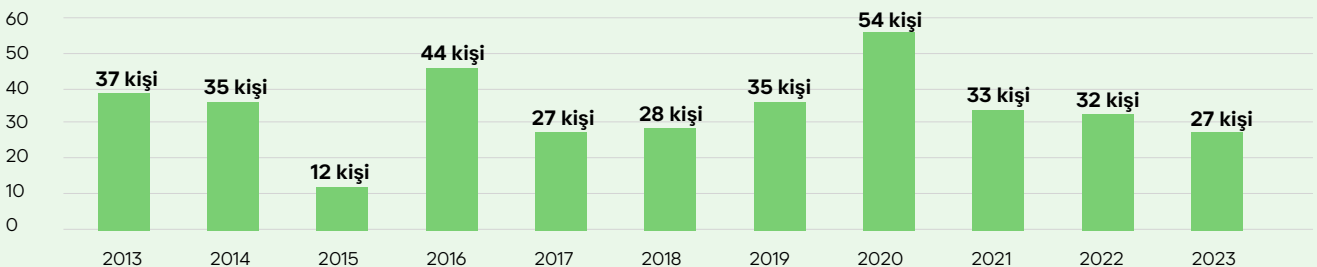
PSİKOSOSYAL RİSKLER:

Tekstil sektöründeki uzun çalışma saatleri, aşırı iş yükü ve düşük ücretler, çalışanlarda stres, anksiyete, uyku bozuklukları ve depresyon gibi psikolojik sorunlara neden olabilir. Ayrıca, mobbing, cinsel taciz ve ayrımcılık gibi durumlara maruz kalma olasılığı yüksek olan kadın işçiler için bu riskler daha da artmaktadır.

2023 yılında Türkiye'de Sosyal Güvelik Kurumu'na (SGK) kaydedilen iş kazası sayısı 681.401, meslek hastalığı sayısı ise 945 olmuştur. 1.966 işçi iş ise kazaları sonucu hayatını kaybetmiştir.¹⁶ ILO'nun Ocak 2024 yılında yayımladığı verilere göre, Türkiye'de her 100.000 çalışandan 2.459'u iş kazası geçiriyor veya meslek hastalığına maruz kalıyor. Her 100.000 çalışandan 6.3'ü iş kazası nedeniyle hayatını kaybetmektedir. Her 10.000 çalışana sadece 0.3 denetimci düşmektedir. Bu durum, denetim kapasitesinin yetersizliğini açıkça ortaya koymaktadır.

OCAK 2024 ILO VERİLERİNE GÖRE, TÜRKİYE'DE**Her 100.000 çalışandan****2.459'u****İş kazası geçiriyor veya meslek hastalığına maruz kalıyor.****Her 100.000 çalışandan****6.3'ü****İş kazası nedeniyle hayatını kaybetmektedir.****Her 100.000 çalışana****0.3****Denetimci düşmektedir.**Kaynak: ILO-ILOSTAT (<https://ilostat.ilo.org/topics/safety-and-health-at-work/>)

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği (İSİG) Meclisi'nin 2023 yılında yayımladığı rapora göre,¹⁷ son 10 yılda tekstil işkolunda 364 işçi hayatını kaybetmiştir. Bu işçilerden 81'i kadın, 283'i erkek işçidir. Ölenlerin yüzde 98'i ise sendikasızdır.

2013-2023 TEKSTİL İŞKOLUNDA İŞ CİNAYETLERİNİN YILLARA GÖRE DAĞILIMI

TÜRKİYE'DE İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ UYGULAMALARININ HUKUKİ ÇERÇEVESİ

Türkiye'de işçi sağlığı ve iş güvenliği (İSG) uygulamaları, çeşitli yasal düzenlemeler, uluslararası sözleşmeler ve yönetmeliklerle şekillenen bir hukuki çerçeveye sahiptir. Bu çerçeve, işçilerin sağlık ve güvenlik koşullarını iyileştirmeyi, meslek hastalıklarını ve iş kazalarını önlemeyi amaçlamaktadır. Hukuki altyapının temelini, *Anayasa, İş Kanunu, 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu*, sosyal güvenlik kanunları ve diğer düzenleyici metinler oluşturmaktadır.

Anayasa, işçi sağlığı ve güvenliği konusunda temel hakları güvence altına alır. *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 60. maddesi*, herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğunu belirtir. Ayrıca, çalışma hakkı, eşit işe eşit ücret, sendikalaşma özgürlüğü, risk gruplarının korunması ve sağlıklı bir çalışma ortamı sağlanması gibi hususlar *Anayasa'da* vurgulanmıştır. Devlet, sosyal güvenliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

10 Haziran 2003 yılında yürürlüğe giren 4857 sayılı *İş Kanunu*, Türkiye'de çalışma hayatını düzenleyen temel kanunlardan biridir ve işçi sağlığı ve iş güvenliğiyle konusunda önemli düzenlemeler içermektedir.¹⁸ Bu kanun, işverenlere çalışanların sağlık ve güvenliğini koruma yükümlülüğü getirmiş, İSG kurullarının gücünü artırmış ve çalışanlara İSG önlemleri alınmadığı takdirde işi reddetme hakkı tanımıştır. Ayrıca, işverenlere İSG eğitimleri verme, iş yeri hekimi çalıştırma ve İSG önlemlerini denetleme zorunluluğu getirilmiş, Avrupa Birliği (AB) direktiflerine uyum süreciyle de uluslararası normlara uygun bir çerçeve oluşturulmuştur.¹⁹

Fotoğraf: www.tigrishaber.com

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 60. maddesi, herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğunu belirtir. Ayrıca, çalışma hakkı, eşit işe eşit ücret, sendikalaşma özgürlüğü, risk gruplarının korunması ve sağlıklı bir çalışma ortamı sağlanması gibi hususlar *Anayasa'da* vurgulanmıştır.

Bu yasa 2012 yılında yürürlüğe giren 6331 sayılı *İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu* ile detaylandırılmış ve daha kapsamlı bir düzenleme getirilmiştir. Kanun, işverenlere risk değerlendirmesi yapma, İSG eğitimi verme, sağlık ve güvenlik önlemleri alma yükümlülükleri getirmiştir. Çalışanlara ise güvenlik ekipmanlarını doğru kullanma ve eğitimlere katılma sorumluluğu vermiştir. Ayrıca, iş yeri büyüklüğüne göre İSG kurulları oluşturulmasını zorunlu kılarak, iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi hedeflenmiştir.²⁰

İşçi sağlığı ve güvenliği alanında sosyal güvenlik sisteminin işleyişi de önemli rol oynamaktadır. 5502 sayılı *Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu* ve 5510 sayılı *Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu*, iş kazaları ve meslek hastalıkları sonrası ortaya çıkan tazminat, sağlık hizmetleri ve diğer sosyal güvenlik mekanizmalarını düzenleyen kanunlardır.²¹

İSG uygulamalarını detaylandıran çeşitli yönetmelik ve tüzükler de bulunmaktadır. *İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik*, iş yerlerinde kurulan kurulların yapısını ve işleyişini düzenlerken, *Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik*, çalışanların eğitim süreçlerine dair esasları belirler. Ayrıca, *İş Güvenliği Uzmanlarının ve İşyeri Hekimlerinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları Hakkında Yönetmelik*, uzmanların ve hekimlerin iş yerindeki rollerine dair ayrıntılı düzenlemeler içermektedir.²²

İŞ VERENLERİN SORUMLULUĞU

6331

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu

İŞ KAZASI SONRASI İŞÇİLERİN HAKKI

5502

Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu

Türkiye'nin uluslararası standartlara uyum sağlama çabaları, İSG uygulamalarının hukuki çerçevesini güçlendirmiştir. Türkiye, ILO tarafından hazırlanan sözleşmeleri onaylayarak uluslararası standartlara uyma taahhüdünde bulunmuştur. Onaylanan 155 no'lu *İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi*, 161 no'lu *Sağlık Hizmetlerine İlişkin Sözleşmesi*, 187 no'lu *İş Sağlığı ve Güvenliğini Geliştirme Çerçeve Sözleşmesi*, 167 no'lu *İnşaat İşlerinde Güvenlik ve Sağlık Sözleşmesi* ve 176 no'lu *Madenlerde Güvenlik ve Sağlık Sözleşmesi*'yle işçi sağlığı ve güvenliği alanındaki uluslararası standartların uygulanmasını hedeflemektedir.²³

Türkiye'de işçi sağlığı ve güvenliği denetimleri, *Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı*'na bağlı *İş Teftiş Kurulu* tarafından yürütülmektedir. İş müfettişleri, iş yerlerini ziyaret ederek çalışma süreleri, ücretler, iş sağlığı ve güvenliği, kayıtdışılık, işsizlik ve çocuk işçi çalıştırılması gibi alanlarda mevzuata uyulup uyulmadığını denetler ve eksikliklerin giderilmesini sağlar.²⁴ Ayrıca, büyük ölçekli iş yerlerinde zorunlu olarak iş sağlığı ve güvenliği kurulları, işçi ve işveren temsilcilerini bir araya getirerek risk değerlendirmesi yapmak, önleyici tedbirler almak ve eğitim planları oluşturmak gibi görevler üstlenir. Bu denetimler, belirli bir sektör ya da risk grubunu hedef alan programlı denetimler ve ihbar veya şikayetlere dayanan programsız denetimler olarak organize edilir.

Denetim raporlarının ayrıntılı içeriği kamuya sunulmaz; ancak yıllık değerlendirme raporları hazırlanarak ILO'ya gönderilir ve kamuoyuyla paylaşılır. 2023 yılında 3.115'i programlı, 1.898'i ise programsız olmak üzere toplamda 5.013 iş sağlığı ve güvenliği denetimi yapılmıştır.²⁵ Dokuma, hazır giyim ve deri sektöründe yapılan denetimler 507 programlı ve 117 programsız olarak dağılım göstermiştir.²⁶

Hazır giyim sektörüne dair raporlarda kayıtdışı istihdam, fiili ücret ile kayıt ücreti arasındaki fark, fazla çalışma ve dinlenme süreleri ile ilgili ihlaller, ücretlerin banka aracılığıyla ödenmemesi gibi önemli sorunlar tespit edilmiştir.²⁷ Ayrıca, engelli ve yabancı işçi çalıştırma konusundaki yasal yükümlülüklerin yerine getirilmediği de dikkat çeken bulgular arasındadır. 2021 yılında kaydedilen toplam 42 iş kazasından 18'i ölüm, 36'sı yaralanma ve 4'ü uzuv kaybı ile sonuçlanmıştır.²⁸ Dokuma, hazır giyim ve deri sektöründe kayıt altına alınan tek iş kazası, makineler nedeniyle meydana gelmiştir.²⁹

Türkiye'de iş sağlığı ve güvenliği mevzuatının uygulamada karşılaştığı çeşitli zorluklar bulunmaktadır. Özellikle kayıtdışı istihdamın yaygınlığı, küçük ve orta ölçekli işletmelerde İSG hizmetlerinin yeterince uygulanmaması, denetim mekanizmalarının yetersizliği ve yaptırımların etkisizliği gibi sorunlar, mevzuatın etkinliğini sınırlamaktadır.

2023 yılında 3.115'i programlı, 1.898'i ise programsız olmak üzere toplamda 5.013 iş sağlığı ve güvenliği denetimi yapılmıştır. Dokuma, hazır giyim ve deri sektöründe yapılan denetimler 507 programlı ve 117 programsız olarak dağılım göstermiştir.

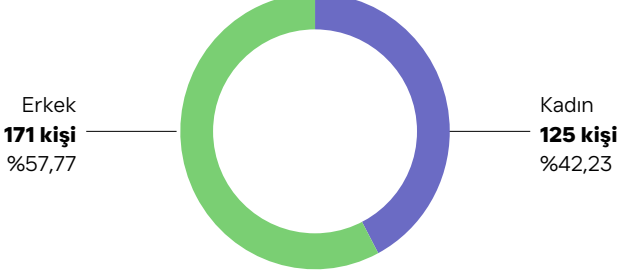

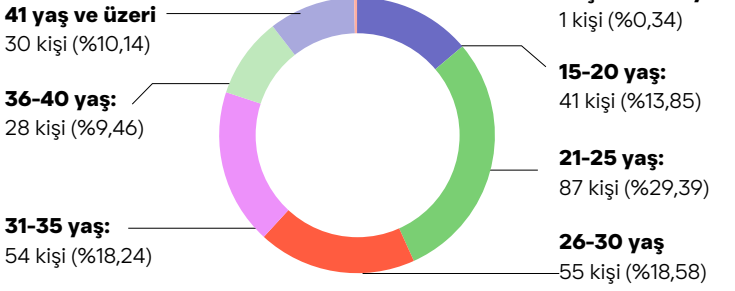
ARAŞTIRMA BULGULARI

Toplam 296 tekstil işçisi ile gerçekleştirilen bu araştırmada, görüşme yapılan işçilerin cinsiyet dağılımı şu şekildedir:

CİNSİYET DAĞILIMI

DEMOGRAFİK DAĞILIMI

Görüşmelerde işçilerin, işçi sağlığı ve iş güvenliği konusundaki deneyim ve görüşlerini anlamaya yönelik çeşitli sorular yöneltilmiştir. Onların çalışma sırasında herhangi bir fiziksel ya da psikolojik rahatsızlık yaşayıp yaşamadıkları araştırılmıştır. Ayrıca işçilere, koruyucu ekipman kullanımına ilişkin mevcut durumun yanı sıra iş yerindeki kapıların açık olup olmadığı ve istedikleri zaman dışarı çıkabilme olanaklarının bulunup bulunmadıkları sorulmuştur. İşçi sağlığı ve iş güvenliği eğitimlerinin düzenli olarak verilip verilmediği, yangın tatbikatlarının yapıp yapılmadığı, yaz aylarında iş yerinin sıcaklık koşulları ve iş yerinin devlet ya da marka temsilcileri tarafından denetlenip denetlenmediği gibi konulara dair sorular da yöneltilmiştir.

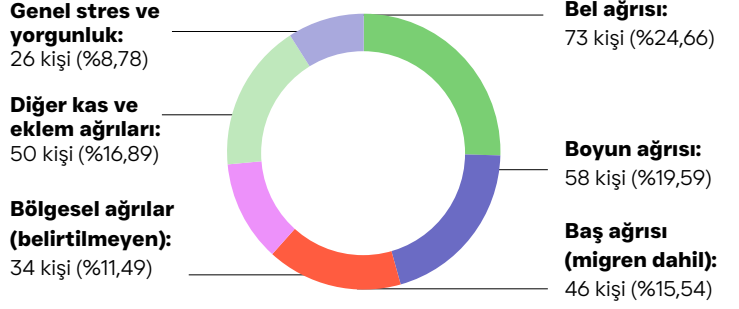
TEKSTİL SEKTÖRÜNDE EN SIK KARŞILAŞILAN MESLEK HASTALIKLARI

Çalışırken değil aslında ama eve gidince baş ağrısı oluyor feci. Her yerimin ağrıdığını hatta aç olduğumu bile evde hissediyorum. Fabrikada sanki hipnoz ediyorlar beni, hisler kayboluyor.

Tülay, 27, Malatya³⁰

Görüşmelerde işçilere, mesleklerinden kaynaklanan fiziksel veya psikolojik sağlık problemleri olup olmadığı sorulmuştur. Toplamda 296 işçiden 85 kişi (% 28,72) herhangi bir şikayette bulunmamıştır. Geri kalan 211 işçi ise (%71,28) farklı türde rahatsızlıklarını dile getirmiştir.

EN SIK KARŞILAŞILAN RAHATSIZLIKLAR

Meslekten kaynaklı en sık rastlanan rahatsızlıklar bel, sırt ve boyun ağrılarıdır. Özellikle paketleme ve ütüleme yapan işçiler, uzun süre ayakta kalmanın etkisiyle bacak, diz, ayak ağrıları ve varis problemi yaşamaktadır. Dikimde çalışan işçiler ise makine kullanırken ergonomik olmayan masa ve sandalyelerde uzun süre aynı pozisyonda kaldıkları için yoğun bel ağrıları çekmektedir. İstanbul'da bir tekstil atölyesinde dikim bölümünde çalışan Gülay (22), bunu şu şekilde ifade etmektedir:

Makineleri kullanırken ona uygun bir pozisyonda kalmak zorundasın, o da bel ağrısı yapıyor ister istemez

Gülay, 22, İstanbul

Bel ve sırt ağrıları yaşıyorum. Burada herkes yaşıyor.

Dilan, 19, İstanbul

Ağır işçiyiz. Beden yorgunluğu var. Bu sektörde yorulmaya iş yok. Bende de bütün ağrılar var, ağrısı olmayan yoktur. Ama bir süre sonra ağrı kronikleşiyor, onu unutuyorsun bile.

İlhami, 42, İstanbul

Fotoğraf: www.emekvegül.com

*Her türlü rahatsızlık yaşıyorum.
El, boyun, sırt, bel, göz, baş...
Her şey var.*

Rasim, 32, İstanbul

*Bel ağrısı akşama kadar eğilerek
çalışmaktan oluyor. Dizlerde
kireçlenme oluyor.*

İlhami, 52, İstanbul

*Yaptığımız işten dolayı en çok
bel ve sırt ağrısı.*

Zeynep, 21, İstanbul

*Ayakta durmaktan belim, sırtım
ve ayaklarım ağrıyor.*

Selma, 19, İstanbul

*Fitik var bende, çok oturuyoruz.
Haliyle sorun oluyor.*

İbrahim, 36, İstanbul

*Bu soru benim sorum. Ben de
her şey var. Bel fitiği, skolyoz,
boyun fitiği.*

Müzeyyen, 41, İstanbul

*Bende fitik var. Çalışmaktan
oldu. Daha gencim, başka bir iş
yapacak da değilim, yaşlandıkça
ne olur, göreceğiz. Vücutta ağrı
oluyor zaten, onu saymadım bile.*

Ahmet, 29, İstanbul

Bel, sırt, omuz ve genel vücut ağrıları gibi şikayetler, tekstil işçilerinin çalışma koşullarının doğrudan bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu tür ağrılar tekstil sektöründe çalışan hemen hemen çoğu işçinin yaşadığı ve adeta işin ayrılmaz bir parçası olarak görülen yaygın şikayetlerdir:

İşçilerin ifadeleri, uzun süreli oturma veya ayakta durma, tekrarlayan hareketler ve ağır iş yükünün bu sorunları kronik hâle getirdiğini göstermektedir. Bu durum, ergonomik çalışma düzenlemelerinin eksikliğini ve iş yükünün aşırılığını açıkça gözler önüne sermektedir. İşçilerin ağrılarla yaşamaya alıştıklarını belirtmeleri, fiziksel rahatsızlıkların kanıksandığını ve "işin bir parçası" olarak kabul edildiğini göstermektedir.

Özellikle fitik gibi kronik rahatsızlıkların genç yaşta başladığı ve ilerleyen yaşlarda daha ciddi sağlık sorunlarına yol açacağı ifade edilmektedir. Bu bulgular, işçilerin sağlık problemlerinin uzun vadeli etkilerine dikkat çekmektedir.

İşçilerin sıklıkla yaşadıkları bir diğer rahatsızlık ise baş ve göz ağrılarıdır. Bu ağrılar çalışma ortamının aydınlatmasındaki yetersizlik, gürültü, havalandırma eksiklikleri, toz, kullanılan kimyasallar ve ağır iş yükünün getirdiği stres gibi çeşitli faktörlerden kaynaklanabilmektedir. Özellikle makineyle dikim yapan işçiler, uzun süre aynı noktaya odaklanmalarından dolayı göz rahatsızlıkları yaşamaktadır:

*Makinede çalışmadan önce, uzağı
görmekte sorun yaşamıyordum.
Gözlerim bozulmaya başladı
zamanla. Şimdi gözlük takıyorum.*

Ali, 20, İstanbul

*Gözlük kullanıyorum çünkü
sürekli dikkatli olman gerekiyor
o yüzden gözümde sıkıntı oldu.*

Halil, 36, İstanbul

Makinede çalışmadan önce, uzağı görmekte sorun yaşamıyordum. Gözlerim bozulmaya başladı zamanla. Şimdi gözlük takıyorum.

Nilay, 42, İstanbul

Presin dumanı ve sıcak başımı ağrıtıyor.

Esmâ, 19, İstanbul

1 senedir çalışıyorum. Bu 1 sene içinde gözlerimin daha bozulduğunu düşünüyorum.

Samet, 27, İstanbul

Göz problemim yoktu. Ama işten sonra başladı, beş yıldır gözlük kullanıyorum.

Hakan, 32, Batman

Baş ağrısı, çok migrenim var bir de çok tozlu ve gürültülü ortam iyice hasta ediyor beni.

Fatma, 42, Malatya

Yoğun bir baş ağrısı, stresten.

İrem, 21, Malatya

İşçilerin ifadelerine göre, uzun süre aynı noktaya odaklanmayı gerektiren işler göz yorgunluğuna ve zamanla görme bozukluklarına yol açmaktadır. Özellikle makine başında çalışan işçiler arasında gözlük kullanmaya başlama oranının artması, bu etkinin somut bir göstergesidir. Çalışma ortamındaki yetersiz aydınlatma ve ergonomik düzenlemelerin eksikliği bu sorunu daha da derinleştirmektedir.

Baş ağrıları ise çoğunlukla çalışma ortamındaki gürültü, kimyasal dumanlar ve havalandırmanın yetersizliği gibi faktörlerle ilişkilidir. Gürültüye maruz kalma, işçilerin baş ağrısı ve strese bağlı rahatsızlıklarının başlıca nedenlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Her ne kadar bazı işçilere kulaklık gibi koruyucu ekipman sağlanmış olsa da bu ekipmanların sürekli ve etkin bir şekilde kullanılmadığı görülmektedir. Ayrıca, pres makinelerinden yayılan sıcaklık ve duman hem fiziksel rahatsızlıklara hem de baş ağrılarına neden olmaktadır.

Bunların yanı sıra, yoğun iş yükü ve stresin işçiler üzerindeki olumsuz etkileri de belirgin bir şekilde görülmektedir. Tekstil sektöründe uzun saatler çalışmanın getirdiği ağır iş yükü, sürekli dikkat gerektiren işler yapmak ve fiziksel yorgunluk, baş ağrılarının yanı sıra genel sağlık problemlerine yol açmaktadır. Bir diğer sık rastlanan rahatsızlık toz ve kimyasaldan kaynaklanan astım, nefes darlığı ve öksürüktür:

Gün içerisinde çok kimyasal tozlar yutuyorum. O yüzden nefes darlığı da yaşıyorum ayrıca bütün gün ayakta olduğum için ayak bel sırt ağrılarım oluyor. Varisler olmaya başladı.

Hatice, 31, Malatya

Mide rahatsızlıklarım çok, çok toz yutuyoruz. Akşam eve gittikten sonra yıkıyoruz. Hep pantolonların boyaları ve tozları burnumuzdan boğazımızdan çıkıyor. Sabit ayakta olduğumuz için bel ayak ağrısı çok fazla. Özellikle regl dönemlerinde ayakta durmak çok zor oluyor.

Bahar, 42, Malatya

Bel ağrısı. Bir de bende toza alerji var.

Sümeyye, 47, İstanbul

Balgam, öksürük, kimyasaldan oluyor bunlar.

Yavuz, 36, İstanbul

Toz olunca öksürük oluyor.

Hamza, 20, İstanbul

Kumaş tozu oluyor kimyasala maruz kalıyoruz. Alerji yapıyor, bende olmadı ama zamanla oluyor

Asım, 31, İstanbul

Bel ağrısı çok, oturmaktan. Tozdan dolayı balgam ve öksürük de oluyor.

Ramazan, 23, İstanbul

İşçilerin ifadeleri, çalışma ortamında yoğun toz ve kimyasal madde bulunmasının günlük yaşamlarında ciddi sağlık problemlerine yol açtığını göstermektedir. Bu problemler arasında özellikle balgam, sürekli öksürük ve astım gibi solunum yolu hastalıkları öne çıkmaktadır.

Kimyasal maddeler ve kumaş tozları, zamanla kronik rahatsızlıklara dönüşerek, işçilerin yaşam kalitesini ciddi şekilde düşürmektedir. Bazı işçiler, tıpkı bel ve sırt ağrılarında olduğu gibi, toz ve kimyasallara maruz kalmanın bir süre sonra "alışkanlık" hâline geldiğini ve normaleştiğini ifade etmektedir.

Toz içindeyiz, alışkanlık haline geldi bu, normaleşti. Bel fıtığım, varisim oluştu git gel yapmaktan.

Serap, 28, Batman

İş yerinde kimyasal toza maruz kalıyoruz. Çoğu arkadaşımız astım, kanser oluyor. Alerji olup aylarca nefes alamadığımı biliyorum.

Hacer, 41, Malatya

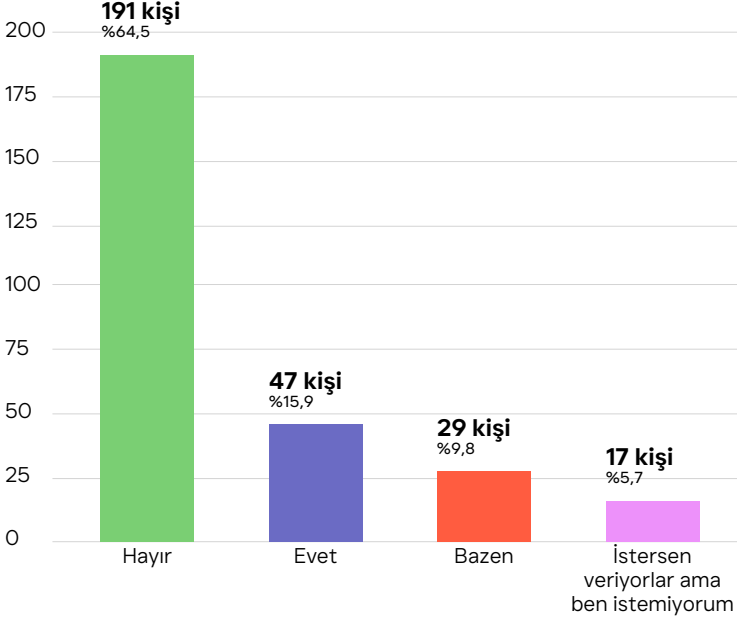
**İŞ
CİNAYETİNE
SON!**

KORUYUCU EKİPMAN KULLANIMI

İşçilere işten kaynaklanan potansiyel zararları en aza indirmek amacıyla ekipman kullanıp kullanmadıkları sorulduğunda, büyük bir çoğunluğunun ekipman kullanmadığı tespit edilmiştir:

Koruyucu ekipman kullanıyor musunuz?

İşçilerin büyük bir çoğunluğunun (%64,5) kişisel koruyucu ekipman kullanmadığı gözlemlenmiştir. Ekipman sağlanan işçiler arasında dahi kullanma oranı düşüktür, yalnızca %15,9'luk bir kesim düzenli olarak koruyucu ekipman kullanmaktadır. İş yerinde sağlanan ekipmanları kullanmayan işçilerin bir kısmı (%5,7) kendi tercihleriyle ekipmanı reddettiklerini ifade etmiştir. Bu tercihlerin temel gerekçesi, iş ortamının tozlu, havasız ve sıcak olmasından dolayı maske ve eldiven gibi koruyucu ekipmanları kullanmanın işi yapmayı zorlaştırmasıdır. Ekipman kullanımı, işçilerin çalıştıkları bölümlere göre değişiklik gösterebilmektedir. Kesim ve kalite kontrol gibi bölümlerde çalışan işçiler, görevlerinin doğası gereği ekipmana ihtiyaç duymadıklarını ifade etmiştir. Öte yandan, "bazen" ekipman kullandıklarını belirten işçiler, özellikle toz yoğunluğunun arttığı dönemlerde maske takmayı tercih ettiklerini dile getirmiştir. Bu durum, ekipman kullanımının düzenli ve sürekli olmadığını, daha çok bireysel tercihlere dayalı olarak değiştiğini göstermektedir.

Diğer yandan kritik koruyucu ekipmanların işveren tarafından temin edilmemesi ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Örneğin, bir işçi, yaptıkları iş gereği trans palet kullanan işçilerin çelik burunlu ayakkabı kullanmaları gerektiğini, ancak bu ekipmanın hâlâ işveren tarafından sağlanmadığını ifade etmiştir.

SICAKLIK VE ACİL ÖNLEMLER

Tekstil atölyelerinde sürekli çalışan makineler, buhar ve nem üretimi, yetersiz havalandırma nedeniyle ciddi bir sıcaklık sorunu yaşanmaktadır. Ütüleme ve boyama gibi işlemler bu sıcaklığı daha da arttırmaktadır. Bu yüksek sıcaklık, işçi sağlığı ve güvenliği açısından ciddi riskler oluşturmaktadır. Aşırı sıcak ortam, işçilerin vücut ısısının artmasına yol açarak ısı stresi, baş dönmesi, bayılma ve ısı bitkinliği gibi sağlık sorunlarına neden olabilir. Görüşmelerde, 296 işçiden 198'i yaz aylarında çalıştıkları ortamın aşırı sıcak olduğunu belirtmiştir. Sıcaklığa karşı alınan önlemler arasında pervane, vantilatör ve klima kullanımı yaygın olsa da bu

çözümler her zaman yeterli olmamaktadır. Özellikle geniş çalışma alanlarında ve ütü gibi yüksek ısı üreten işlemlerin yapıldığı bölümlerde, mevcut iklimlendirme sistemlerinin etkisiz kaldığı ifade edilmiştir. İşçiler, bu tür ortamlarda klimaların dahi serinletici bir etki yaratmadığını vurgulamışlardır. Bir işçinin ifadesi durumu özetlemektedir: "Çalıştığım bölüm çok büyük ve ütü kazanları da bu bölümde. O yüzden inanılmaz sıcak oluyor. Klimalar var ama onları bırak serinletmeyi, hissetmiyoruz bile. Defalarca yönetime bildirdik ama ne yazık ki hiç kimse bir şey yapmadı" (Bahar, 41, Malatya).

Çalıştığım bölüm çok büyük ve ütü kazanları da bu bölümde. O yüzden inanılmaz sıcak oluyor. Klimalar var ama onları bırak serinletmeyi, hissetmiyoruz bile. Defalarca yönetime bildirdik ama ne yazık ki hiç kimse bir şey yapmadı.

Bahar, 41, Malatya

İşçilerin çalıştıkları alanlarda kapıların açık olması ve istedikleri zaman dışarı çıkabilmeleri işçi sağlığı ve güvenliği açısından kritik bir öneme sahiptir. Kapalı ve havasız ortamlar, hava sirkülasyonunun yetersizliği nedeniyle ısı stresi, nefes darlığı ve solunum sorunları riskini artırmaktadır. Düzenli hava akışı çalışma ortamının daha sağlıklı olmasını sağlar. Ayrıca, işçilerin serbestçe dışarı çıkabilmesi, fiziksel ve zihinsel dinlenme ihtiyaçlarını karşılamalarına olanak tanır; bu durum yorgunluk ve dikkat kaybını önleyerek iş kazası riskini azaltır. Dahası, kapıların açık veya erişilebilir olması, yangın gibi acil durumlarda hızlı tahliye imkânı sunar. Görüşme yapılan işçilerden 178'i çalışırken kapıların açık olduğunu söylemiştir. Ancak, işçilerin kapıların açık olmasına rağmen, dışarı çıkma konusundaki özgürlüklerinin sınırlı olduğu gözlemlenmiştir. Bazı işçiler, sadece mola saatlerinde dışarı çıkabildiklerini ifade ederken, bazıları ancak izin alarak dışarı çıkabildiklerini belirtmiştir.

296 işçiden

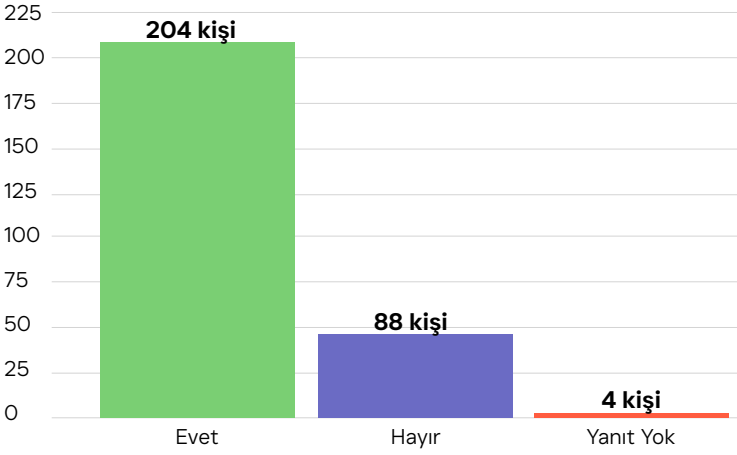
198'i

yaz aylarında çalıştıkları ortamın aşırı sıcak olduğunu belirtmiştir.

İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ EĞİTİMLERİ

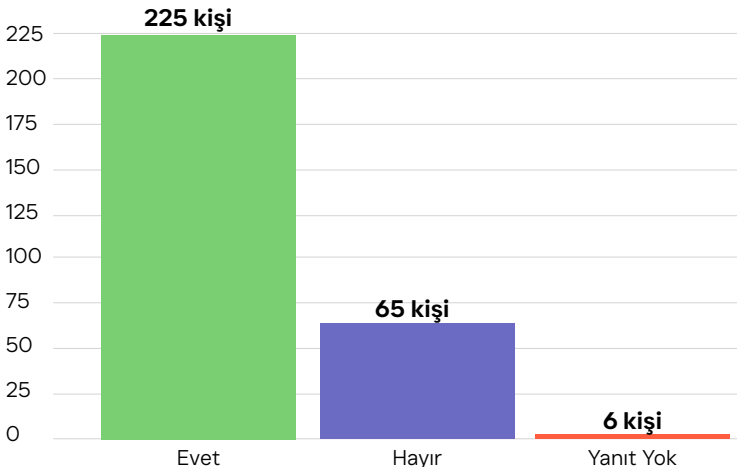
İşçilere işçi sağlığı ve iş güvenliği eğitimleri alıp almadıkları sorulmuştur. 204 kişi eğitim aldıklarını belirtirken 88 kişi herhangi bir eğitim almadıklarını ifade etmiştir. İşçi sağlığı ve güvenliği eğitimi konusunda Anadolu'daki fabrikalardaki işçiler genellikle "evet" cevabı verirken, İstanbul'daki işçiler "hayır" cevabını vermiştir. Bu bulgular, işçi sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin, fabrikaların büyüklüğüne ve lokasyonuna göre farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Anadolu'daki büyük fabrikalarda, işçi sağlığı uzmanlarının istihdam edilmesi gibi yasal gereklilikler, işçilerin eğitim almasını sağlamakta ve eğitimlerin daha düzenli ve kapsamlı olma ihtimalini artırmaktadır. Öte yandan, İstanbul'daki küçük ölçekli atölyelerde çalışan işçiler, daha az denetim ve kaynak ayrılması nedeniyle iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerine erişim konusunda zorluk yaşamaktadır. Bu durum, küçük işletmelerde işçi sağlığı ve güvenliği standartlarının yetersiz olduğunu ve dolayısıyla işçilerin güvenli çalışma koşullarına dair bilgi eksikliklerinin bulunduğunu göstermektedir.

İş sağlığı ve iş güvenliği eğitimi aldınız mı?

İşçilere, çalıştıkları yerde yangın tatbikatına katılıp katılmadıkları sorulduğunda, 225 kişi katıldığını, 65 kişi ise katılmadığını belirtmiştir. Bazı küçük ölçekli atölyelerde, işçi sağlığı ve iş güvenliği eğitimleri olmasa dahi yangın tatbikatı yapıldığı görülmektedir. Bu durum, iş sağlığı ve güvenliği konusunda minimum düzeyde güvenlik bilinci oluşturulmaya çalışıldığını, fakat eğitimlerin genellikle eksik olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra Malatya, Şanlıurfa gibi depremden etkilenen şehirlerdeki fabrikalarda çalışan işçiler yangın tatbikatının yanı sıra deprem tatbikatı da yapıldığını ifade etmiştir. Bu, işçilerin afetlere karşı daha hazırlıklı olmasını sağlamak adına önemli bir uygulamadır.

Yangın tatbikatına katıldınız mı?

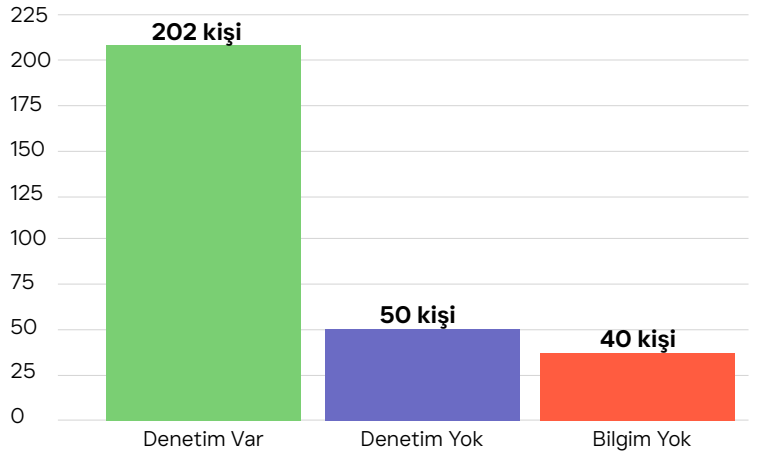

DENETİM UYGULAMALARI

İş yerlerinde denetim yapılması ve denetimleri gerçekleştiren kişilerin işçilerle görüşmesi, işçi sağlığı ve güvenliği açısından önemli bir göstergedir. Görüşülen işçilerin %69'u (202 kişi) fabrikalarında denetim yapıldığını belirtirken, %17'si (50 kişi) denetim olmadığını, %14'ü (40 kişi) ise bu konuda bilgi sahibi olmadığını ifade etmiştir. Bu oranlar, bazı işyerlerinde denetimlerin yapıldığını, ancak işçilerin büyük bir kısmının bu denetimler hakkında net bir bilgiye sahip olmadığını göstermektedir. Denetim olduğunu belirten işçilerin bir kısmı, denetçilerin işçilerle birebir görüştüğünü ifade ederken, diğerleri denetçilerin yalnızca işverenlerin ofisine geldiğini ve işçilerin çalışma alanlarına girmediğini dile getirmiştir. Bu durum, denetimlerin iş yerindeki gerçek koşulları yansıtmadığını ve yalnızca işverenlerle sınırlı bir iletişimde kaldığını izlenimini yaratmaktadır.

"Denetim sonucu bir şey değişti mi?" sorusuna ise işçilerin büyük bir çoğunluğu "Hayır, hiçbir şey değişmedi." cevabını vermiştir. Bu yanıt, yapılan denetimlerin etkisiz olduğunu, işçi sağlığı ve güvenliğiyle ilgili somut bir iyileşme sağlanmadığını ortaya koymaktadır. Ancak, birkaç işçi, hijyen konusunda kısa süreli bir değişim olduğunu veya denetçilerin geldiği günlerde yemeklerin daha bol verildiğini belirtmiştir. Bu tür geçici ve yüzeysel değişiklikler, denetimlerin sadece görünürde yapıldığını ve işçilerin gerçek ihtiyaçlarına yönelik kalıcı bir iyileşme sağlanmadığını göstermektedir.

Fabrikanızda denetim var mı?

Denetim sonucu bir şey değişti mi?

sorusuna ise işçilerin büyük bir çoğunluğu

Hayır, hiçbir şey değişmedi.

cevabını vermiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu rapor, Türkiye tekstil sektöründe işçi sağlığı ve iş güvenliği alanındaki mevcut durumu ortaya koyarak karşılaşılan temel riskleri göstermektedir. Bulgular, tekstil sektöründe iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin yetersiz olduğunu göstermektedir.

İşçilerin karşılaştığı sorunlar, sektörün yapısal eksikliklerinden kaynaklanmaktadır. Özellikle meslekten kaynaklı kas ve iskelet sistemi rahatsızlıkları, göz ve baş ağrıları, solunum yolu hastalıklarının yaygın olduğu gözlemlenmektedir. Ergonomik olmayan masa ve sandalyelerde uzun süre çalışmak, sürekli tekrarlayan hareketler yapmak, dikim, ütüleme ve paketleme gibi işler, işçilerin bel, sırt, boyun ve genel vücut ağrıları yaşamasına neden olmaktadır.

Havalandırma, aydınlatma koşullarındaki yetersizlikler, yoğun toza maruz kalmak da önemli sağlık riskleri oluşturmaktadır. İşçiler, yetersiz ışıklandırma ya da dikim yaparken tek bir noktaya uzun süre odaklanma nedeniyle göz yorgunluğu ve görme bozuklukları yaşamaktadır. Yoğun toz ve zayıf hava sirkülasyonu astım, öksürük gibi solunum sorunlarına neden olmaktadır. Kimyasal kullanımı, gürültülü ortamda çalışma, uzun çalışma saatlerinin getirdiği stresten kaynaklanan baş ağrıları işçilerin yaşadığı diğer sağlık sorunlarından. Bütün bu etkilere rağmen, koruyucu ekipman kullanımının çok düşük olduğu görülmektedir. İşçilerin çoğunluğunun maske, eldiven ve gözlük gibi kişisel koruyucu ekipmanları düzenli kullanmadığı tespit edilmiştir. Bunun temel nedenleri arasında tozlu, havasız ve sıcaklıktan kaynaklı bir çalışma ortamında ekipman kullanımının işi yapmayı zorlaştırması ya da işverenlerin bu ekipmanları temin etmemesi yer almaktadır.

İşçi sağlığı ve iş güvenliği eğitimlerinin eksikliği, küçük ve orta ölçekli işletmelerde daha belirgin bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle İstanbul'daki küçük atölyelerde çalışan işçilerin büyük bir kısmının, iş sağlığı ve güvenliği konusunda yeterli eğitimi almadıkları görülmektedir. Anadolu'da bulunan fabrikalarda bu tür eğitimler daha yaygın olmasına rağmen, bu eğitimlerin pratikte işçilerin çalışma koşullarını ve sağlıklarını ne derece olumlu yönde etkilediği konusunda belirsizlik bulunmaktadır.

Etkin bir denetim yapılmaması başka bir önemli sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Pek çok işyerinde denetim yapıldığı belirtilse de, bu denetimlerin çoğunun yüzeysel kaldığı ve işçilerin çalışma koşullarını değiştirmede anlaşılmaktadır. Denetçilerin işçilerle doğrudan iletişime geçmesi ve iş yerindeki koşulları gerçekçi bir şekilde değerlendirmesi sağlanmalıdır. Ayrıca, denetim sonuçlarına göre belirlenen eksikliklerin giderilmesi için somut adımlar atılmalı ve yaptırımlar uygulanmalıdır. Tekstil sektörü Çalışma Bakanlığı'nın planlı denetim takvimine eklenmelidir.

Tekstil sektöründe işçi sağlığı ve iş güvenliği risklerinin önlenmesi için kapsamlı bir yaklaşım gereklidir. Toz, gürültü, kimyasal maruziyet ve ergonomik olmayan çalışma koşulları gibi risk faktörleri, işçilerin hem kısa hem de uzun vadeli sağlık sorunları yaşamasına neden olmaktadır. İş yerlerinde yeterli havalandırma, gürültü önleme, kimyasal madde yönetimi, ergonomik düzenlemeler ve yangın güvenliği önlemleri alınmalı; riskler en aza indirilmelidir. Bu sorunların çözümü için çalışma ortamında fiziksel düzenlemeler yapılmalı, havalandırma ve aydınlatma koşulları iyileştirilmeli, koruyucu ekipmanların etkin kullanımı sağlanmalı ve iş yükü dengesi göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca denetimlerin daha etkin hâle getirilmesi, iş yerlerindeki gerçek koşulların değerlendirilmesini ve eksikliklerin giderilmesini mümkün kılacaktır. Bütün bunların yanı sıra, kadın ve göçmen işçiler gibi savunmasız gruplar için özel politikalar geliştirilerek, bu grupların güvenli çalışma koşullarına erişimleri sağlanmalıdır.³¹

Tüm bunların dışında, tekstil sektöründe adeta norm haline gelmiş olan kayıtdışı istihdamın azaltılması çözüm getirilmesi gereken önemli hususlardan biridir. Kayıtdışı istihdamla mücadele edilme, sektördeki genel iş sağlığı ve güvenliği standartlarının yükseltilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Çünkü kayıtdışı istihdam işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinin yetersiz olmasına ve risklerin daha da artmasına neden olmaktadır. Kayıtdışı çalışan işçiler, denetimsizlik nedeniyle daha güvensiz koşullarda çalışmakta ve sağlık hizmetlerine erişimleri kısıtlı olmaktadır. Ayrıca kayıtdışı istihdamın yaygın olması, iş kazası ve meslek hastalığı istatistiklerinin gerçek boyutlarını yansıtmamasını zorlaştırmaktadır.

Toz, gürültü, kimyasal maruziyet ve ergonomik olmayan çalışma koşulları gibi risk faktörleri, işçilerin hem kısa hem de uzun vadeli sağlık sorunları yaşamasına neden olmaktadır. İş yerlerinde yeterli havalandırma, gürültü önleme, kimyasal madde yönetimi, ergonomik düzenlemeler ve yangın güvenliği önlemleri alınmalı; riskler en aza indirilmelidir. Bu sorunların çözümü için çalışma ortamında fiziksel düzenlemeler yapılmalı, havalandırma ve aydınlatma koşulları iyileştirilmeli, koruyucu ekipmanların etkin kullanımı sağlanmalı ve iş yükü dengesi göz önünde bulundurulmalıdır.

KAYNAKLAR

- ¹ Mehmet Ali Zengin ve Mustafa Sekmen, "Türkiye Tekstil Sektörü İş Kazalarının Eğilim ve Gelecek Perspektifleri, 2011-2020," Tekstil ve Mühendis 30, no. 129 (2023), s.62. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3040606>
- ² Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO). "Yaklaşık 3 milyon kişi iş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle hayatını kaybediyor." ILO Türkiye Resmi Web Sitesi, 12 Kasım 2024. Erişim Tarihi: 14 Ocak 2025. <https://www.ilo.org/tr/resource/news/yakla%C5%9F%C4%B1k-3-milyon-ki%C5%9Fi-i%C5%9F-kazalar%C4%B1-ve-meslek-hastal%C4%B1klar%C4%B1-nedeniyle>
- ³ Benjamin Allı, Fundamental Principles of Occupational Health and Safety (Geneva: International Labour Organisation, 1st ed., 2001), s.22.
- ⁴ Tekstil Sektöründe Meslek Hastalıkları, s. 16, <https://www.meslekhastaligi.org/wp-content/uploads/2020/11/Tekstil-Sekt%C3%B6r%C3%BC-min.pdf>.
- ⁵ ILO Türkiye Ofisi ve Çalışma ve Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanlığı, 10 Soruda Tekstil Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği Önlemleri (Ankara: ILO Türkiye Ofisi, n.d.), 13-14, <https://www.ilo.org/tr/media/67006/download>.
- ⁶ A.g.e., s. 5.
- ⁷ Temiz Giysi Kampanyası, "Kot Kumlama Kampanyası 2008-2009, Erişim Tarihi: 10 Ocak 2025, <https://www.temizgiysi.org/kot-kumlama-kampanyasi-2008-2009/>.
- ⁸ Bu kimyasalın yarattığı zararlı etkilerini ele aldığımız araştırma raporunu okumak için: Markaların Potasyum Permanganat Kullanımı ve Çevreye Etkileri.
- ⁹ ILO Türkiye Ofisi ve Çalışma ve Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanlığı, 10 Soruda Tekstil Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği Önlemleri (Ankara: ILO Türkiye Ofisi, n.d.), s. 9-10; Tekstil Sektöründe Meslek Hastalıkları, <https://www.meslekhastaligi.org/wp-content/uploads/2020/11/Tekstil-Sekt%C3%B6r%C3%BC-min.pdf>, s. 8.
- ¹⁰ Clean Clothes Campaign, "Ali Enterprises," Clean Clothes Campaign, Erişim Tarihi: 14 Ocak 2025, https://cleanclothes.org/campaigns/past/ali-enterprises?utm_source=chatgpt.com.
- ¹¹ WSR Network, "MSI Case Study: Ali Enterprises, Pakistan," WSR Network, Erişim Tarihi: 14 Ocak 2025, <https://wsr-network.org/what-is-wsr>.
- ¹² Evrensel, "Gaziantep'te Tekstil Atölyesinde Yangın: 2 İşçi Öldü," Evrensel, Erişim Tarihi: 10 Ocak 2025, <https://www.evrensel.net/haber/102765/gaziantep-te-tekstil-atolyesinde-yangin-2-isci-oldu>.
- ¹³ ILO Türkiye Ofisi ve Çalışma ve Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanlığı, 10 Soruda Tekstil Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği Önlemleri (Ankara: ILO Türkiye Ofisi, n.d.), s. 16-17. <https://www.ilo.org/tr/media/67006/download>.
- ¹⁴ Tekstil Sektöründe Meslek Hastalıkları, <https://www.meslekhastaligi.org/wp-content/uploads/2020/11/Tekstil-Sekt%C3%B6r%C3%BC-min.pdf>, s. 10.
- ¹⁵ ILO Türkiye Ofisi ve Çalışma ve Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanlığı, 10 Soruda Tekstil Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği Önlemleri, s. 22-23
- ¹⁶ Sosyal Güvenlik Kurumu, "2023 Yılı İstatistikleri," Sosyal Güvenlik Kurumu, Erişim Tarihi: 10 Ocak 2025, <https://www.sgk.gov.tr/istatistik/Yillik/fcd5e59b-6af9-4d90-a451-ee7500eb1cb4/>.
- ¹⁷ İSİG Meclisi, "Özak Tekstil İşçileri Yalnız Değildir: İşçiyiz, Haklıyız, Kazanacağız," İSİG Meclisi, Erişim: 10 Ocak 2025, <https://isigmeclisi.org/20949-ozak-tekstil-iscileri-yalniz-degildir-isciyiz-hakliyiz-kazanaca>
- ¹⁸ Fatih Yılmaz, Avrupa Birliği ve Türkiye'de İş Sağlığı ve Güvenliği: Türkiye'de İş Sağlığı ve Güvenliği Kurullarının Etkinlik Düzeyinin Ölçülmesi (İstanbul, 2016), s. 106.
- ¹⁹ A.g.e., s. 186-190.
- ²⁰ ILO Türkiye, İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) Profili - 2016 (ILO Türkiye, 2016), s.12, Erişim Tarihi: 10 Ocak 2025, https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/%40europe/%40oro-geneva/%40ilo-ankara/documents/publication/wcms_498818.pdf
- ²¹ Fatih Yılmaz, Avrupa Birliği ve Türkiye'de İş Sağlığı ve Güvenliği: Türkiye'de İş Sağlığı ve Güvenliği Kurullarının Etkinlik Düzeyinin Ölçülmesi (İstanbul, 2016), s. 109-110.
- ²² A.g.e., s. 188-190.
- ²³ Burcu Akça, İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili ILO Sözleşmeleri (Hacettepe Üniversitesi, 2023), Erişim Tarihi: 10 Ocak 2025,8, <https://hisam.hacettepe.edu.tr/4burcuakca.pdf>.
- ²⁴ Fatih Yılmaz, Avrupa Birliği ve Türkiye'de İş Sağlığı ve Güvenliği: Türkiye'de İş Sağlığı ve Güvenliği Kurullarının Etkinlik Düzeyinin Ölçülmesi (İstanbul, 2016), s. 147.
- ²⁵ T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çalışma Hayatı İstatistikleri 2023 (Ankara: T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2023), 75, Erişim Tarihi: 10 Ocak 2024, <https://www.csqb.gov.tr/media/95434/2023-kitap.pdf>.
- ²⁶ A.g.e., s. 74.
- ²⁷ T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Hazır Giyim 2016 (Ankara: T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2016), s.22, Erişim Tarihi: 10 Ocak 2025, <https://www.csqb.gov.tr>.
- ²⁸ T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çalışma Hayatı 2021 (Ankara: T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2021), s. 98, Erişim Tarihi: 10 Ocak 2025, <https://www.csqb.gov.tr>.
- ²⁹ A.g.e., s. 101.
- ³⁰ İşçilerin güvenliği için gerçek isimleri kullanılmamıştır.
- ³¹ Tekstil sektöründe kadın işçilerin durumu üzerine yayımladığımız raporu okumak için: <https://www.temizgiysi.org/raporlarimiz/>

Temiz Giysi Kampanyası

Adil ve sürdürülebilir bir tekstil sektörü için

Adres: Kemankeş Karamustafa Paşa Mahallesi,
Halil Paşa Sokak, Ömer Abed Han, Kat 4 No:3-4
Karaköy, 34425 Beyoğlu/İstanbul, Türkiye

Telefon: 0212 251 99 79 **www.temizgiysi.org**

Avrupa Birliği tarafından
ortak finanse edilmektedir